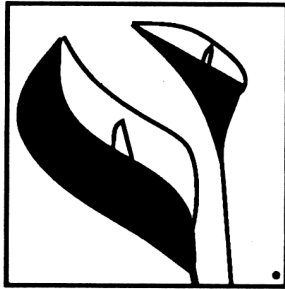

Vint i Ramon Barnils

Laia Altarriba

Vint i Ramon Barnils

Col·lecció Retrats

Índex

Just i necessari, David Bassa 7
Retrat d'una vida, Ton Barnils 11
Nota de l'autora, Laia Altarriba 19

1 Jordi Gifre i Joan Navarra 23
Núria Carrera 28
Francesc Bellmunt 41
Joan de Sagarra 49

2 Pepe Ribas 61
Ignasi Solé Sugranyes 69
Rafael Poch 79
Biel Mesquida 87

3 Jordi Beltran 103
Rosa Serra 110
Joan Manuel Tresserras 118
Jem Cabanes 127

4 Eliseu Climent 139
Vicent Partal 146
Ferran Torrent 156
Joan Puigcercós 164

5 Marc Recha 177
Jordi Clofent i Lluís Estrada 186

Cronologia 195

Retrat d'una vida

Ramon Barnils va néixer l'any 1940 i va passar la infantesa, joventut i la primera edat adulta en una família menestral a Sant Cugat del Vallès. Era fill, doncs, de la derrota total de la Guerra Civil i d'una ferida sagnant, la postguerra grisa i fosca que tot just aleshores començava. Va viure més de la meitat de la vida, trenta-cinc anys, sota la bota franquista. Crec que el seu desig de llibertat i l'aversion que sentia per tota mena de jerarquia s'expliquen, en part, per aquest motiu.

Aquell era un poble de carboners i pagesos, falangistes i capellans, molt llunyà de la ciutat benestant de torretes i cases aparellades d'avui. Malgrat això ell va poder estudiar als jesuïtes de Sarrià com a becari. Els guanys eren clars: desclassar-se, aprendre, progressar a través dels estudis. Però el preu a pagar, també. A banda de veure's obligat a treure les millors notes sota amenaça d'expulsió, als jesuïtes hi va fer de fàmul, una mena de criat dels seus propis companys, la canalla de la burgesia de l'època. Ramon Barnils tornava cada tarda al poble i és allà on va créixer i on més endavant va formar part de la colla del Mesón, el bar que porta la Carmen Rojo. S'hi reunia la joventut més desperta de Sant Cugat i entre ells brillava Gabriel Ferrater: el poeta que el va impactar per la seva potència intel·lectual i a qui sempre va recordar. Passaren els anys i a casa van voler que l'hereu estudiés per a enginyer, després per a economista. Tot va ser en va, i finalment es va treure el títol de periodisme.

Es casà amb Núria Carrera el 1969 i va fer el salt a Barcelona, on van viure junts una vintena d'anys i van tenir tres fills, tots tres nois.

Arribaren els setanta i tot florí: els articles al *Tele/Expres*, la col·laboració amb la revista *Ajoblanco*, les traduccions de llibres. Pel camí ha mort el vell assassí i la dictadura s'estroncava enmig del desconcert inicial dels fanàtics. Va ser una etapa breu en què la llibertat caminava a les palpentes afavorida pel desordre, que era l'ambient propici perquè un caràcter com el seu donés fruit. Ramon Barnils hi llampegava, i intueixo que aquells van ser dels anys més creatius de la seva vida. Moment fulgurant que, en molts aspectes, per a ell i per a tots nosaltres, encara ha de tornar (potser ho farà ara, quan és evident que el règim nascut de la Transició ranqueja més que mai?).

És aleshores quan va abraçar rabent l'anarquisme i va conèixer la gent del MIL, el grup armat on militaven, entre d'altres, els germans Solé Sugranyes i Salvador Puig Antich. Més tard va escriure la història del MIL amb una colla d'alumnes de la facultat de periodisme de la Universitat Autònoma de Barcelona, on donava classe. Als dos llocs va establir relacions d'amistat que l'inflüïren i als quals influirà al llarg dels anys. Però és també l'època en què dirigí *Solidaridad Obrera*, la revista de la CNT, que de fet va ser l'única organització on presumia d'haver militat. Recordo penjat a casa un autoretrat on es va pintar de color blau marí, amb un ull negre i l'altre roig. Els llavis amb un somriure, un clavell a la camisa i uns tirants amb les quatre barres. El fons groc de ginesta. Quan era un infant aquella aquarel·la tan llampant era per a mi un anunci del futur i estava convençut que la cara i el cos em canviarien a mesura que em fes gran. Jo m'observava de tant en tant al mirall que teníem al rebedor de casa, sota el quadre, per si ja havia arribat el meu torn multicolor.

Però mentrestant el que canviava eren els temps, la societat preferia la seguretat a l'aventura i les elits feien la resta. Tot succeïa a gran velocitat: Tarradellas, Suárez, el restabliment de la Generalitat i els borbons que s'espavilaven a moure aquesta cua tan llarga que els hi penjava. El cometa llibertari –com tantes altres coses– s'allunyava fugaç, de nou. Ramon Barnils sentia una malenconia que li venia d'antic i que sempre l'acompanyava, a batzegades, ja que era un dels trets distintius del seu caràcter. Però no feia el ploramiques ni s'hi capficava massa, més aviat en va voler treure conclusions, aprendre perquè a la propera tot anés en dansa. Ell era

1

«El nostre germà gran Gabriel Ferrater ens deia, als seus germans petits, que havíem tingut una educació pèssima i que a partir del moment que ens n'adonéssim ens caldrien deu anys per treure'ns-la de sobre. I que, al cap d'aquells deu anys, podríem començar a veure la llibertat i els seus efectes secundaris.» (Ramon Barnils, «El franquisme dels antifranquistes», *El Món*, 24 de juny de 1983)

Joan de Sagarra

«Si el Ramon i jo tinguéssim un pare periodístic seria l'Eugeni Xammar.»

Joan de Sagarra, fill del poeta, dramaturg i escriptor Josep Maria de Sagarra, va ser un dels grans amics del Ramon Barnils. Avui he quedat amb ell al despatx d'Edicions Dau, perquè el Ton, el fill gran del Barnils, el coneix bé i ens presentarà. L'antic company d'en Ramon Barnils m'explica que es van conèixer a l'Escola de Periodisme de l'Església, tot i que anteriorment ja havien estudiat tots dos als Jesuïtes de Sarrià de Barcelona.

Joan de Sagarra: El Ramon i jo vam coincidir als Jesuïtes de Sarrià, però ell estudiava un curs per sota meu i, durant els cursos de batxillerat, no vam arribar a parlar mai. Anys després, quan ens vam conèixer, ell em va explicar que un dia, als Jesuïtes, un noi li va dir que jo era «el fill del poeta». Cal dir que el Ramon hi havia anat com a fàmul.

Laia Altarriba: Exacte, ell estudiava als Jesuïtes amb una beca, i a canvi havia de fer de fàmul, com tu dius. Què comportava això exactament?

Sagarra: Als bons estudiants de cases amb pocs ingressos, els donaven una beca completa als Jesuïtes per estudiar-hi. Però rebien un tracte diferent de la resta d'alumnes, i per exemple els feien servir el dinar als altres alumnes. Això era molt bèstia. També recordo que, un cop al mes, el pare prefecte o el pare rector feia la lectura de les notes; quan senties el teu

nom, t'havies d'aixecar i et deien les puntuacions que havies obtingut. Als fàmuls, si tenien una nota baixa, els humiliaven davant dels altres: «Vostè hauria de tenir bones notes perquè té la sort d'estudiar als Jesuïtes, tot i que no li correspondria fer-ho perquè la seva família no té diners». Era criminal. Pel que fa a mi, no tenia cap respecte pels Jesuïtes. Jo venia de França i el més normal hauria estat que hagués anat al Liceu Francès, però el meu pare, que havia estudiat als Jesuïtes com tots els Sagarra, va decidir que continués la tradició familiar. Jo volia que el meu pare em tragués d'allà, així que les feia tan grosses com podia perquè me n'expullessin; però com que els Jesuïtes tenien molt respecte per la meua família, no me'n vaig sortir i hi vaig haver de cursar tot el batxillerat.

Altarriba: Com eren aquells Jesuïtes que tu i el Ramon Barnils vau viure?

Sagarra: Amb una anècdota ho entendràs tot. Hi havia un noi que feia moltes ximpleries i que l'haurien fet fora de qualsevol altre col·legi. Però resulta que era fill d'una família que feia xampany i que, per Nadal, enviaven als Jesuïtes un camió carregat amb ampolles. D'aquesta manera, acceptaven que el noi continués estudiant al centre.

Altarriba: Quina formació acadèmica vau rebre?

Sagarra: La formació era la típica de l'època: totalment memorística. Mai ens van donar cap llibre per llegir, ens feien aprendre textos sencers sense preocupar-se per si enteníem el que recitàvem. La filosofia que ens transmetien era que aquell que en sabia més era qui passava per sobre dels altres. Però el més horrible dels Jesuïtes era que et feien denunciar els companys. És a dir, hi havia els nois bons, els primers de la classe, que eren els protegits pels Jesuïtes, i havien de delatar els altres estudiants, si consideraven que havien fet alguna malifeta.

Altarriba: La teva amistat amb el Barnils arrenca uns anys més tard, quan vau coincidir a l'Escola de Periodisme de l'Església, al CIFC (Centre d'Influència Catòlica Femenina). Però, en diverses ocasions, també vau col·laborar en algunes feines.

Sagarra: Sí, però tampoc massa. La primera que recordo és a finals dels anys seixanta quan el Ramon dirigia un setmanari que es deia *La*

Revista. L'havia tret als anys cinquanta l'Alberto Puig Palau, que és *tío Alberto* d'una cançó del Serrat. Era una publicació de cert prestigi. En algun moment algú la va comprar i va posar el Ramon de director. I jo hi vaig col·laborar fent algunes crítiques de televisió. Però allò va durar molt poc. Recordo que al final no tenien diners per pagar el que devien al Ramon, i ell s'ho va cobrar emportant-se uns dibuixos del Guinovart.

Altarriba: Durant força temps vas escriure una columna diària al *Tele/eXpres*. Quan vas plegar va ser el Ramon Barnils qui et va substituir.

Sagarra: Sí. Jo hi feia una columna diària. En vaig acabar tip perquè, com que no estava en plantilla, em pagaven a tant la peça i em costava arribar a fi de mes. Jo estava casat i tenia una criatura que havia de mantenir. Per tant vaig decidir anar-me'n a treballar a una agència de publicitat que hi havia al carrer Tuset que es deia Tiempo.

Altarriba: Com és que va ser precisament el Barnils qui va entrar en lloc teu al diari?

Sagarra: El director del *Tele/eXpres* era el Manuel Ibáñez Escofet i tenia pensat proposar-ho a la Montserrat Roig, però la gent de la redacció li va dir que havia de substituir-me un periodista amb carnet. Va ser aleshores quan vaig recomanar el Barnils. Així és com va començar a escriure la columna «A media luz»; el títol li vaig proposar jo, és el nom d'un tango.

Altarriba: El *Tele/eXpres* va ser el diari progressista de referència, sobretot durant la primera meitat dels anys setanta i coincidint amb l'etapa d'Ibáñez Escofet com a director. Què va provocar que agafés aquest to i aquesta referencialitat?

Sagarra: A mi no m'agrada la paraula «progre», però si hi havia un diari que podríem qualificar així, era el *Tele/eXpres*. L'Ibáñez Escofet era una bellíssima persona, un home molt intel·ligent, que va contractar tot de periodistes joves com el Manolo Vázquez Montalbán, el Josep Maria Huertas Clavería, l'humorista gràfic Jaume Perich, l'escriptor Josep Maria Carandell i a mi mateix. Al costat nostre hi havia gent d'una certa edat, com el Met Miravittles, que era de la generació de periodistes que venien de la República i que havia estat cap del Comissionat de Propaganda de la Generalitat durant la Guerra Civil. I això va permetre una cosa que

2

«Qui passa la vida lluitant contra del drac, acaba tornant-se drac». Aquesta la va deixar dita Nietzsche. Com que és alemany, la traduirem: “Qui es va passar els anys lluitant contra el franquisme, es va tornar franquista”. (...) De 1975 ençà tot el que fem és vomitar, satisfer passions insatisfetes, aviar instints innobles, ensenyar nafres, escampar el pus amagat: exercir, al preu que sigui, el poder reprimat, accedir a càrrecs per damunt de tot.» (Ramon Barnils, «El franquisme dels antifranquistes», *El Món*, 24 de juny de 1983)

Ignasi Solé Sugranyes

«El Ramon va entrar al moviment llibertari per catalanitzar-lo.»

La nit que van executar el Salvador Puig Antich, el Ramon Barnils no va dormir. Aquell assassinat polític el va colpir tant que es va posar a recopilar informació sobre el cas i també sobre el MIL (Movimiento Ibérico de Liberación), on militava Puig Antich. I quan en va tenir l'ocasió, el Ramon Barnils va conduir fins a Perpinyà per tal de conèixer un altre membre del MIL que hi estava exiliat. Era l'Ignasi Solé Sugranyes, que, avui, m'explica aquella primera trobada mentre dinem al seu restaurant. El local on mengem va ser la seu d'*El be negre*, la revista satírica de la República que van ressuscitar, junt amb el Barnils, durant uns quants números. Però més enllà del motiu inicial que els va unir i d'algun projecte poc reeixit que van compartir, tinc ganes de parlar amb l'Ignasi Solé perquè és una de les persones amb qui el Ramon Barnils va mantenir una relació d'amistat més llarga i sòlida.

Laia Altarriba: El Barnils va impulsar el llibre de *La torna de la torna*, sobre el MIL i Salvador Puig Antich, amb un grup d'alumnes. Va ser arran d'aquest llibre que us va conèixer?

Ignasi Solé Sugranyes: No, va ser abans. L'any 1968 o 1969 ell dirigia una publicació que es deia *Revista Europa*. Vaig saber que volia publicar una sèrie de llibres amb la mateixa editorial sobre temes polítics

i socials. A mi m'interessava aquella feina, així que m'hi vaig oferir i em va encarregar un llibre sobre la banca. Eren unes edicions molt senzilles, llibres de cent pàgines amb un to molt divulgatiu. El vaig escriure amb el Santi Soler Amigó, amb qui després vam formar part del MIL. Vam entregar el text i vam cobrar, però no recordo ni si es va arribar a publicar mai.

Altarriba: I allà va començar la vostra relació?

Solé Sugranyes: No, no. Allò va ser molt breu, no vam intimar aleshores.

Altarriba: Quan us vau tornar a trobar?

Solé Sugranyes: Un dia de l'any 1974 el Ramon estava al bar Zeleste i hi va conèixer el Joan Calsapeu Layret, i enmig de la conversa el Calsapeu li va dir que érem cunyats. Feia pocs mesos que havien executat el Salvador Puig Antich i el Ramon estava molt impactat per aquell assassinat i per tota la història del MIL; ell sabia que jo era un dels integrants del grup i li va dir que tenia moltes ganes de conèixer-me. Es van posar d'acord i l'endemà mateix van agafar el cotxe i van venir tots dos a veure'm a Perpinyà, on jo estava exiliat. Recordo que li va fer molta gràcia que el portéssim a menjar cuscús a un bar que regentaven uns magrebins al costat de casa. La veritat és que era el més econòmic que podies menjar i quedar ben tip. Es va estar dos o tres dies amb nosaltres.

Altarriba: Què va fer aquells dies?

Solé Sugranyes: Del que estic segur és que aquells dies ens vam divertir, perquè des d'aleshores sempre ens ho vam passar bé junts. Una de les coses que vam fer va ser visitar la fundació FIES, on hi havia els arxius del MIL. Aquesta fundació estava especialitzada en recopilar el material de la gent de l'exili. I allà el Ramon va poder tocar i llegir els documents del MIL. Just en aquell moment els estaven microfilmant. Podríem dir que ell tenia una obsessió per entendre què era el MIL i per què havíem actuat de la manera que ho vam fer. El sorprenia. Però també tenia molt interès en passar-nos un document. Resulta que la germana de la seva dona estava casada amb un militar de la Capitania General, situada a les Rambles de Barcelona. Justament en aquell edifici s'havia celebrat el consell de guerra del Puig Antich. I el Ramon havia aconseguit un document que recollia les mesures de seguretat que havien establert els militars pel judici del

Puig Antich. Així que em va passar aquell document, que posteriorment va aparèixer publicat en un llibre.

Altarriba: Entenc que és a Perpinyà quan comença la vostra amistat. A partir d'aquell moment us va començar a veure sovint?

Solé Sugranyes: No, perquè jo vaig continuar fora de l'Estat espanyol fins el 1977. A més, durant l'exili em van expulsar primer a Bèlgica i després a Portugal. I quan finalment vaig tornar a Barcelona me'l vaig trobar dins del moviment llibertari. I aleshores vaig ser jo qui va intentar entendre'l a ell, tal com ell havia intentat entendre què fèiem nosaltres.

Altarriba: Et va sorprendre trobar-lo dins del món llibertari?

Solé Sugranyes: Sí, molt. Perquè abans que jo hagués de marxar a l'exili, aquell món eren quatre i el gat, i els teníem controlats mentre anàvem amb la pistola a la mà. Però quan el moviment s'expandeix, la CNT creix i comencen a brotar anarquistes i llibertaris, nosaltres ja estem desconnectats de tot això. A més, els que vam estar al MIL no creïem en aquest moviment, no era la nostra opció.

Altarriba: Per què n'estàveu desconnectats?

Solé Sugranyes: Els que havíem estat a l'exili encara teníem el cap a començaments dels anys setanta, així que el 1977 estàvem desubicats. Els que havien estat a la presó i havien sortit d'hora sí que entenien tot el que estava succeint.

Altarriba: Així que és enmig d'aquest ambient que et retrobes amb el Ramon Barnils.

Solé Sugranyes: No recordo massa com vam reprendre el contacte. Possiblement fos a través del Santi Soler Amigó, que havia estat al MIL i després va col·laborar amb les revistes *Ajoblanco* i *Solidaridad Obrera*. I m'imagino que jo devia preguntar al Ramon: «I com és que tu dirigeixes la *Soli?*». I jo vaig entendre, tot i que ell no ho digués mai clarament, que el preocupava la catalanització del moviment llibertari. És a dir, ell es va plantejar que, sense entrar a dins d'aquell món, difícilment podria fer alguna cosa de bo per la catalanitzar-lo.

Altarriba: Creus que el Ramon Barnils es va implicar amb l'*Ajoblanco* i la *Solidaridad Obrera* per intentar catalanitzar-los?

Biel Mesquida

**«El Ramon necessitava viure en llibertat;
si l'engabiaves, el mataves.»**

Aterro a Mallorca un dia emboirat que no em deixa veure els cims de la serra de Tramuntana. Però no he vingut a contemplar la bellesa de l'illa, sinó a trobar-me amb algú que considerava el Ramon Barnils com un germà gran. Quedo amb el Biel Mesquida al Bar Bosch, uns dels cafès de referència al centre de Palma. En marxar, mentre anem a buscar el seu cotxe, em va parlar dels edificis que trobem i de l'arquitectura tradicional de la ciutat. També rebia així el seu amic, quan el convidava per fer-hi una xerrada o participar en alguna activitat. Deixem el passeig del Born i entrem al carrer Unió. «Quan ell venia aquí li anava mostrant coses que jo sabia que li agradarien de Mallorca. L'atreia tant el patrimoni arquitectònic com el gastronòmic», m'explica mentre ens aturem a comprar unes coques mallorquines al Forn Fondo, una de les pastisseries centenàries de la ciutat. «A ell li interessava tot», conclou. Arribem a la Rambla, al Ramon li agradaria saber que ha perdut el cognom de Ducs de Palma, i agafem el vehicle que ens ha de portar a mig camí entre Pòrtol i Santa Maria. Ens rep un casalot magnífic del pla de Mallorca, on una quarantena de paons passen pel jardí, lluint la seva cua de colors brillants. Els veiem des de l'estança de parets transformades en vidrieres adjunta a la casa, on ens hem instal·lat per remoure la memòria i recordar l'amistat del Biel Mesquida amb el Ramon Barnils. Mentrestant, el seu company, el Pep-Maür Serra, ens prepara el dinar.

Laia Altarriba: Tu ets de Mallorca, però vas viure molts anys a Barcelona. És llavors quan vas conèixer el Ramon Barnils?

Biel Mesquida: Sí. El 1972 vaig començar a fer feina a Enciclopèdia Catalana, i allà hi treballava com a correctora na Maite Carrasco, que era amiga d'en Ramon. Va ser ella qui mos va presentar. El que no record és es moment precís de sa primera trobada amb ell, però sé que va ser com un xoc perquè mos vàrem caure molt bé un a s'altre.

Altarriba: Per què havies anat a viure a Barcelona?

Mesquida: Vaig acabar es servei militar a Mallorca el 1972, i sa gent d'Enciclopèdia Catalana me va contractar perquè m'encarregàs de coordinar sa part de biologia, medicina i psicologia de s'obra, perquè havia estudiat Ciències Biològiques. Llavors a Enciclopèdia hi havia un nucli de treballadors independentistes i d'esquerres que estava lligat a es PSAN i a es PSAN-Provisional, escissió de s'anterior. Aquestes eren ses meves amistats aleshores i en Ramon també se movia en aquells ambients. Des moviments de lluita antifranquistes, noltros mos relacionàvem més amb ets anarquistes i es PSAN que no pas amb es PSUC o Bandera Roja.

Altarriba: Quina relació mantenies amb el Ramon?

Mesquida: Dinàvem, sopàvem, sortíem de marxa, un dia ens trobàvem a una festa, ens trucàvem. En Ramon poseïa una capacitat per connectar mons allunyats fantàstica. I no tenia fronteres d'edat. Connectava molt amb es jovent, era una de ses seves forces. Això és molt difícil. I ses lolites, que tenia sempre. Enamorava jovenetes. Xerrava amb una i una altra i totes estaven fascinades, enamorades, i ell sempre publicitava ets seus amics. Ses nines em deien: «En Ramon m'ha dit que llegís això teu». Eren al·lotes interessants, intel·ligents, lectores, no eren només unes nines guapes. Per jo en Ramon va ser com un germà gran, perquè me protegia, m'ajudava, m'esperonava i me deia si anava bé o malament; era qualcú a qui podia consultar es meus problemes. Ja des des principi mos vàrem fer molt amics i passàvem molt de temps junts amb molta de confiança i complicitat. Formava part d'aquesta família que te trobes a sa vida. En es principi record que m'aconsellava molt.

Altarriba: Quin tipus de consells et donava?

4

**«Convida a la il·lusió i fomenta el somni: és un
indici de com arribaríem a ser-ne, de civilitzats
i de partidaris de la felicitat universal, si fóssim
gent lliure en una terra lliure.» (Ramon Barnils,
«Gil de Biedma», *El Temps*, 16 de juliol de 1984)**

Vicent Partal

«Amb aquells programes de ràdio molta gent va descobrir que es podia ser nacionalista sense ser carrincló i culturalment brillant sense ser espanyolista.»

El Vicent Partal no va passar per les aules de cap facultat perquè li ensenyessin a ser periodista, sinó que les primeres lliçons sobre l'ofici les va rebre del Ramon Barnils a la redacció del setmanari *El Temps*. I no és l'únic, a l'hora d'escriure aquest llibre me n'he trobat més com ell. En el seu cas, però, el Ramon Barnils va ser clau a la seva vida per un motiu afegit: li va presentar l'Assumpció Maresma, amb qui comparteix la vida des que es van conèixer al sofà de casa del Barnils. Tant el Partal com la Maresma van compartir feina i amistat amb el Ramon, així que hauria pogut parlar amb qualsevol dels dos sobre ell i el periodisme. És el Vicent qui em rep a la redacció del diari digital de *VilaWeb*.

Laia Altarriba: Com va ser el primer contacte que vas tenir amb el Ramon Barnils?

Vicent Partal: Va ser a València, quan va arrencar el setmanari *El Temps*, l'any 1984. L'editor, l'Eliseu Climent, ens va fitxar a una colla de gent per a la redacció, però cap de nosaltres era periodista, perquè a València no existia facultat. A la primera redacció érem el Paco Pérez, que feia de director, el Ferran Torrent, l'Adolf Beltran i jo, que fèiem de redactors. I també hi

havia el Vicent Sanchis, que corregia els textos. En realitat el Sanchis estava a sou de la Diputació, però per un acord de l'Eliseu amb aquesta institució es va acabar encarregant de la correcció d'*El Temps*. Com que cap de nosaltres sabia res de periodisme, l'Eliseu va decidir muntar un curs superaccelerat de periodisme, i va demanar al Ramon Barnils que vinguera a València a impartir-lo. Així és com ens vam conèixer, i vam sintonitzar molt ràpid.

Altarriba: Què en recordes d'aquell curs?

Partal: Recorde una cosa que ens va dir que em va impressionar molt: «Quan un diari t'atrapa, és com si estigueres a casa». És a dir, quan tu entres a una casa on està apagat el llum, et poses nerviós perquè no controles la situació, però quan entres a ta casa, ho fas tranquil·lament encara que estiga a les fosques perquè saps on està la claueta del llum. I un bon diari és com ta casa, ja saps on tens la claueta.

Altarriba: Et permet entendre el món.

Partal: Sí, hi entres amb tota confiança.

Altarriba: Què més us va explicar?

Partal: Al curs ens va explicar les coses bàsiques de l'ofici: s'ha d'escriure seguint la piràmide invertida, cal començar les notícies amb una entradeta, etcètera.

Altarriba: I després d'aquell curs accelerat, vau mantenir relació?

Partal: Quan vam començar a fer *El Temps*, una de les meues feines era transcriure els articles dels col·laboradors, que me'ls dictaven per telèfon. Així que trucava cada dijous al Barnils, ell em dictava el text i jo l'anava picant amb la màquina d'escriure. No sé quants anys va durar, però allò va ser fantàstic. A més, també aprofitàvem la trucada per fer tertúlia. I llavors, quan jo anava a Barcelona em quedava a sa casa a dormir. Això fins que em vaig ajuntar amb l'Assumpció Maresma, que la vaig conèixer precisament a casa el Barnils. Ens va organitzar la trobada amb tota la intenció, i va fer ben fet. Es va convertir en una mena de padrí, hi teníem un tracte com si fos de la família.

Altarriba: Ell venia a la redacció de València d'*El Temps*?

Partal: No, molt poc.

Altarriba: Què més feia al setmanari, a banda de la columna?

Ferran Torrent

«No era un home de luxes. Era feliç entre llibres, dones i amics.»

L'Euromed arriba puntual a la nova estació central de trens de València. Una llàstima. Preferiria haver arribat a l'Estació del Nord, on fins fa poc parava el tren que venia de Barcelona, i que és un magnífic edifici modernista que cobreix l'estructura de costelles d'acer que aixopluguen trens i passatgers. Sempre m'han meravellat les senyeres quadril·lades i estrel·les roges que coronen l'estació. Però aquesta vegada m'hauré de conformar sense veure-la.

L'escriptor Ferran Torrent m'ha vingut a recollir amb cotxe perquè anem a dinar al seu poble, Sedaví, a la comarca de l'Horta Sud. Una alegria saber que al menú hi ha paella. Som al costat de l'Albufera, no podia ser d'altra manera! I un cop hem demanat els plats, ens posem a parlar del seu amic Ramon Barnils.

Laia Altarriba: De què coneixies el Ramon Barnils?

Ferran Torrent: Jo vaig publicar la meua primera novel·la el 1984, *No emprenyeu el comissari*. I Ramon va fer un article que es titulava «Volem més i millor Butxana» al setmanari *El Món*, que dirigia Joan Barril. Era un esdeveniment que un periodista català parlara de la meua novel·la, així que vaig tindre interès per conèixer-lo. No recorde com va anar, però vam tindre molta empatia des del primer moment.

Altarriba: Per què vau connectar de seguida? Què t'agradava d'ell?

Torrent: Amb Barnils no t'avorries mai. Per mi era un intel·lectual modèlic, en el sentit que tenia tant despatx com carrer. No era el típic intel·lectual que sempre està entre llibres i quan el traus al carrer l'enreda el primer que passa. Jo sempre he pensat que un intel·lectual és aquell que té curiositat per tot. I això és el que li passava. Recorde al final que l'anava a veure a Figuerola i sortíem a passejar i deia: «Eixa floreta què és?», l'arrencava i buscava un pagès per preguntar-li. I amb la lectura era igual: no discriminava i podia llegir tant el rector de Vallfogona com Nietzsche o una novel·la policíaca o eròtica. Ell volia saber-ho tot, per banal que fora. Tu li parlaves del procés de fer créixer l'arròs a València i li interessava de debò.

Altarriba: També diuen que a més sabia comunicar molt bé, fins i tot que era un seductor.

Torrent: Era un seductor total, sobretot amb les dones, i li encantava. Per exemple, podíem quedar ell i jo per dinar, i jo hi portava la meua parella, doncs si jo anava al lavabo, quan tornava, me'l trobava festejant-la.

Altarriba: Us veieu sovint?

Torrent: I tant, perquè algunes temporades jo pujava molt a Barcelona. Recorde una vegada que feia una conferència i el vaig acompanyar. Però havíem estat tota la nit anterior de festa i a mitja conferència em vaig adormir. Doncs ell va parar la conferència i va dir: «Torrent, serà possible? T'adorms mentre jo parle?». I jo: «Què vols, si he estat tota la nit per allí». Jo no bec, només vi i poca cosa més. I ell bevia gintònics, i jo quan anava amb ell també me'n feia algun. El problema és que llavors ja no dormia, perquè m'excitava. Ell, en canvi, dormia tan tranquil.

Altarriba: Amb ell parlaves dels llibres que volies fer o estaves fent?

Torrent: Sí, però de vegades tenia opinions molt arbitràries, igual la clavava que en deia alguna de l'alçada d'un campanar. Em donava consells literaris: «Torrent has de fer *noséquè* i *noséquantos*». De vegades li deia: «Ramon, no saps què dius». Perquè tenia encerts brutals, però també cometia errors monumentals. I això no és una crítica, perquè el que no parla no s'equivoca mai. Senzillament ell arriscava contínuament en els seus comentaris. Els seus pensaments estaven reflexionats, però tenia moments

5

«Què hem de fer? No res d'important: llegir, estudiar, escriure. O, per dir-ho com Stendhal mort, *vivere, amare, scribere*.» (Ramon Barnils, «Iecs, iecs, iecs», *El Temps*, 6 de maig de 1991)

Marc Recha

«Què ens interessa del Ramon Barnils? L'època que li va tocar viure. I com ell va reeixir.»

«Darrera de moltes de les coses que deia, s'hi albirava sovint un referent de cert calat, era el pòsit d'una època que molts havien oblidat o que alguns no volien recordar. Parlar dels anys de la República en un país on l'ombra del franquisme encara és molt allargada em provocà ràpidament una curiositat envers aquell home.» Ho explica el Marc Recha a una exposició que jo mateixa vaig coordinar el 2006 sobre el Ramon Barnils. Aquell interès del cineasta pel periodista es va acabar convertint en la pel·lícula *Dies d'agost*. Durant el procés, el director de cinema va fer desenes d'entrevistes a persones que van conèixer el Barnils i va donar moltes voltes a tot el que li van explicar. I vull que ara sigui ell qui m'expliqui tot el que li ha fet pensar aquell periodista que li va despertar tanta curiositat. En Marc Recha em rep a casa seva, a Sant Pere de Ribes.

Laia Altarriba: El punt d'arrencada de la teva pel·lícula era el Ramon Barnils, però el film va acabar anant per una altra banda.

Marc Recha: Sí, al final era una obra sobre la incapacitat de crear, sobre com n'és de complex i el laberint on entres.

Altarriba: A un text que vas escriure aleshores explicaves que havies acumulat tanta informació que al final et superava.

Recha: Et supera i et bloqueja. I el punt de partida de la pel·lícula és precisament aquest bloqueig.

Altarriba: Per què t'interessava ell i et donava peu per fer una pel·lícula?

Recha: Hem de recapitular. Cap a l'any 2000, el responsable del màster de documental de la Universitat Pompeu Fabra, Jordi Balló, em va proposar dirigir una pel·lícula, però per qüestions d'agenda no ens posàvem mai d'acord. La premissa del màster era que no hi havia d'haver ni guió ni actors professionals. El repte era triar una història i crear fils argumentals a través dels personatges reals d'aquesta. Es tractava de desdibuixar les fronteres entre la ficció i el documental i fer un *totum revolutum*. I després de moltes voltes vam acabar posant-nos d'acord en plantejar-lo a partir del Ramon. La idea era construir una història a partir d'una persona que jo hagués conegut i que d'una manera o altra estigués lligat, en alguns aspectes, amb coses que jo pensava. El Ramon no era excessivament desconegut, tenia certa projecció pública i, sobretot, se'ns presentava com un personatge més quotidià, molt més proper i allunyat de les patums.

Altarriba: De què coneixies el Ramon Barnils?

Recha: La Núria Carrera, la seva exdona, em va explicar que un dia el Ramon va arribar a casa i només obrir la porta va dir: «Acabo de veure una pel·lícula genial que es titula *El cielo sube*, això és el cine del futur». El Ramon feia sentències d'aquest tipus, com lletres de foc a la paret. Això devia ser el 1991, que és l'any que vaig fer aquesta pel·lícula. La Núria m'ho va dir anys més tard, i em va comentar que el Ramon ja parlava de mi abans que ens coneguéssim. Però no ens vam conèixer fins al 1992 o 1993. Va ser a través d'una amiga en comú, que em va dir: «Ostres, has de conèixer el Ramon»; a mi em feia gràcia i ens va presentar. Tot i que tinc la impressió que ja havíem coincidit una mica abans, quan em van convidar a un programa de Catalunya Ràdio per parlar precisament d'*El Cielo sube*, a proposta del Ramon, i crec que ell també estava a l'estudi i va participar de la tertúlia. Des del principi hi va haver simpatia mútua.

Altarriba: Per què hi havia aquesta simpatia?

Recha: Jo tenia vint-i-un anys i em dedicava a carregar contra el sistema polític imperant. Suposo que a ell li feia gràcia que tinguéssim, en

alguns aspectes, la mateixa manera de veure tot allò, però amb una diferència d'edat enorme. Són coses que t'atrauen. I per què connectem amb una persona i no amb una altra? De vegades som capaços de generar una certa empatia amb gent i de vegades no.

Altarriba: Un dels punts en comú és que a tots dos us atreia el món llibertari.

Recha: Sí, això sí. A mi m'interessava d'una manera més aviat inconscient i ell ja n'estava de tornada. Dic inconscient en el meu cas perquè, per exemple, jo a meitat dels vuitanta em vaig negar a fer el servei militar, sobretot com a conseqüència de l'ambient que havia viscut a casa i per una actitud de reacció contra l'absurd, més que no pas per un procés de conscienciació ideològica. A casa de la meva mare sovintejava gent que es va negar a fer el servei militar en plena dictadura, el Jordi Agulló Guerra i el Joan Guzmán, que eren molt amics seus, i el Pepe Beunza. Així que ja des de ben petits els tres germans vam mamar un ambient antimilitarista i pacifista. I arrel d'això suposo que vas evolucionant. Anys més tard cantàvem allò de: «Serra tururú, la mili la fas tu». I quan ens van cridar a fer la mili a mi i al meu germà bessó, ens vam fer insubmisos, i també ens vam negar a fer l'objecció de consciència. Així que ens van portar a judici, però vaig anar presentant recursos fins que em van passar a la reserva.

Altarriba: Per què no volíeu fer la mili?

Recha: Vivíem al barri de Can Serra de L'Hospitalet del Llobregat, on alguns anarquistes, *psuqueros*, trotskistes i pacifistes orbitaven o formaven part dels moviments veïnals, molt arrelats en el teixit social d'aleshores. Era un moment d'auge que, en alguns casos, connectava amb molts aspectes socials dels anys trenta. No voler anar a la mili era de sentit comú: «Per què haig de perdre el temps anant a un lloc on hi ha una colla d'eixelebrats que van fent crits i et diuen que et posis l'uniforme?». Era una cosa que no entrava al cap. La lletra d'una cançó de La Polla Records que escoltàvem a l'època ho deixava ben clar: «*La Madre Teresa no nos interesa, la religión es una maldición, las jerarquías son una porquería, un patriota un idiota...*».

Altarriba: Però més enllà de no fer la mili, tens altres vincles amb el món llibertari?

Cronologia

1940 Neix el 13 d'octubre i viu tota la infància i joventut a Sant Cugat del Vallès.

1965 Entra al CIFC (Centre d'Influència Catòlica Femenina), l'escola de periodisme de l'Església de Barcelona, l'únic lloc on es podia estudiar periodisme aleshores. Acabarà els estudis el 1968.

1967 Edició de Materials publica *Malcom X: el poder negre*, una autobiografia del líder afroamericà preparada per Alex Haley i traduïda per Ramon Barnils.

1968 Comença a escriure pel diari *El Correo Catalán*. Ho farà fins el 1969.

1969 Es casa amb Núria Carrera Comes.

- Treballa al torn de nit de l'agència Europa Press fins el 1973.
- Edicions 62 publica *Lletra de batalla per Tirant lo blanc*, de Mario Vargas Llosa i traduïda al català per Ramon Barnils.

1970 Anagrama publica *El teatre i el seu doble*, d'Antonin Artaud, traduït al català per Ramon Barnils, i Edicions 62 publica la seva traducció de *La psicologia de l'infant*, de Jean Piaget.

- Fa de mitjancer entre el seu cunyat, Salvador Carrera i Comes, i Josep M. Castellet d'Edicions 62, per a l'edició de la col·lecció de poesia L'Escorpí/Poesia. El primer es farà càrrec, de forma anònima, del finançament inicial.

1971 Dirigeix la *Revista Europa* durant uns pocs números.

• Neix el seu primer fill, Ton.

1972 Neix el seu segon fill, Andreu.

1973 Comença a escriure una columna diària al *Tele/eXpres*. Col·laborarà amb aquest diari fins el 1977, amb una aturada l'any 1975 per un viatge de tres mesos a Londres, per tal de millorar l'anglès.

• Entra com a professor a la facultat de Periodisme de la Universitat Autònoma de Barcelona.

1974 Director nominal de la revista contracultural *Ajoblanco*, que en la seva primera etapa sortirà al carrer des del 1974 fins el 1980.

• Entre 1974 i 1979 col·labora de manera esporàdica amb diverses publicacions com *Muchas Gracias*, *Nova Tècnica*, *L'Esplai*, *Arreu* o *Diario de Barcelona*.

1975 Entre 1975 i 1977 és col·laborador habitual del setmanari *Canigó*.

1976 Neix el seu tercer fill, Biel.

1977 Participa a Ràdio 4 fent crítica literària.

1978 Entre el maig de 1978 i el maig de 1979 és el director de la revista *Solidaridad Obrera*, de la CNT. Durant uns mesos també dirigeix la revista *Catalunya*, publicació en català de la mateixa CNT.

• Entre 1978 i 1981 és col·laborador fix del setmanari *L'Hora*.

1979 Impulsa la recuperació de la revista satírica *El be negre* (que des del segon número es dirà *El be negre amb potes rosses*, per qüestions legals), que publica el primer número el mes de març i no arribarà a l'estiu.

1980 Treballa a l'agència EFE, on impulsa un servei de notícies en català.

Títols d'Edicions DAU

COL·LECCIÓ RETRATS

- Carles Serrat, **La dona tenaç. Retrat de Montserrat Tura**
Marcel Barrera, **Animal de circ. Retrat de Tortell Poltrona**
Gisela Pairó, **Corredor de fons. Retrat de Joan Puigcercós**
Roger Alier, **El trobador. Retrat de Josep Carreras**
Tomàs Guasch, **Ànima de carrer. Retrat de Raúl Tamudo**
Jordi Graupera, **Converses amb Xavier Sala i Martín**
Anton M. Espadler, **Joan Laporta. Passió absoluta**
Roger Albinyana, **Un liberal a la Xina**
Biel Barnils, **L'Orgia verbal. Converses amb Màrius Serra**
Eulàlia Tort, **Converses amb Teresa Forcadès**
Laia Altarriba, **Vint i Ramon Barnils**

COL·LECCIÓ HISTÒRICA

- Crònica de la Guerra Civil a Catalunya** (2 volums)
Introducció de Jordi Casassas. Edició a cura de Ton Barnils i Montserrat Catalan
- Ordre públic i violència a Catalunya**
Introducció de Josep Lluís Martín Ramos. Edició a cura de Ton Barnils i Montserrat Catalan
- Joan Esculies, **Josep Tarradellas. Dels orígens a la República (1899-1936)**
Edició a cura de Ton Barnils i Montserrat Catalan
- Josep Lluís Martín Ramos, **Josep Tarradellas. La Guerra Civil (1936-1939)**
Edició a cura de Ton Barnils i Montserrat Catalan
- Josep Antoni Pozo González, **La Catalunya antifeixista.
El govern Tarradellas enfront de la crisi política
i el conflicte social (1936-1937)**
Víctor Hurtado, Antoni Segura, Joan Villarroja,
Atles de la Guerra Civil a Catalunya
Víctor Hurtado, **La sublevación.
Atlas de la Guerra Civil Española**
- Víctor Hurtado, **Las Brigadas Internacionales.
Atlas de la Guerra Civil Española**
- Una presència decisiva.
Crònica gràfica de CCOO de Catalunya (1964-2008)**
Introducció de Pere Ysàs. Textos de Javier Tébar i Alfons Labrador